GRIGORE CONSTANTINESCU

BISERICA «MAICA PRECISTA» – PITESTI –

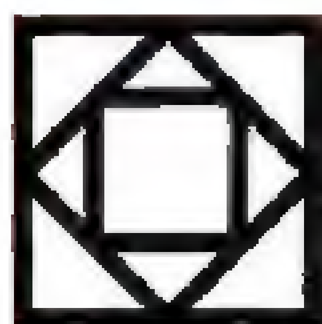

Redactor / tehnoredactor – GRIGORE CONSTANTINESCU
Lector – EUGENIA CONSTANTINESCU
Imagini – INTERNET
DTP – DAN COTAR
MMXVI

GRIGORE CONSTANTINESCU

BISERICA «MAICA PRECISTA» – PITESTI –

Biserica «Maica Precista»

Înălţată într-un spaţiu sacru, pe care s-au ridicat de-a lungul vremurilor şi au dispărut sub vremi sfinte locaşuri de cult, Biserica «Precista Veche din Coastă», cu hramurile: «Intrarea în biserică» şi «Izvorul Tămăduirii», este un temeinic altar de credinţă ortodoxă, care a luminat cu harul divin sufletele unor generaţii succesive de credincioşi.

O pisanie modernă, incizată pe o placă de marmură, sintetizează istoria monumentului religios: ***„Biserica Maica Precista construită prin osârdia maicilor Magdalena şi Doroteia în anul 1540. A fost la început schit de maici. În 1754, credincioşii au refăcut-o din lemn, devenind biserică de mir. La 1794, a ars şi s-a reconstruit din zid. În urma cutremurului, s-a reparat radical în 1859–1867. Pridvorul i s-a adăugat în 1887. În pridvor, este o lespede de piatră pe care stă scris «leat 1540». Biserica pictată în 1934 de Gh. Belizarie.”.***

Marele cărturar Nicolae Iorga atribuia ctitorirea locaşului de cult domnitorului Matei Basarab [1632–1654], menţionând, printre altele: „Se pare că biserica din Piteşti, pe care a înălţat-o e Precista Veche, fără inscripţie astăzi, căci altă biserică mai bătrână, Sf. Gheorghe, spune, prin pisania ei păstrată, că are drept ctitor pe Constantin Vodă, celălalt Basarab, urmaşul lui Matei.”. Descoperirea, de către preotul Ioan Petculescu, a unei lespezi inscripţionate „leat 1540”, la temelia bisericii, în cursul lucrărilor de reparaţii generale efectuate în anii 1886–1887, a constituit un element determinant al datării monumentului ecleziastic.

Atestată „documentar", aşadar, încă din anul 1540, ca biserică a unui aşezământ monahal, fiind durată din lemn într-un luminiş al pădurilor seculare din perimetrul oraşului medieval Piteşti, prin grija şi cheltuiala călugăriţelor: Magdalena monahia şi Dorotheia monahia, superioarele aşezământului, locaşul de cult „s-a ruinat de mulţimea anilor", enoriaşii refăcându-l integral din „blojdini de lemn", în anul 1754. Noua construcţie ecleziastică va cădea pradă flăcărilor devastatorului incendiu din 1794, „arzând cu desăvârşire". Pe acelaşi loc, se va înălţa o biserică de zid, care, la rându-i, se va şubrezi, datorită seismelor din prima jumătate a veacului al XIX-lea, astfel că, în 1858, „aflându-se în ruinare", preotul Ioan Penescu şi epitropii Dumitru Brădeanu şi Toma Ştefănescu propun refacerea sa integrală şi solicită un ajutor din partea statului, invocând faptul că „Este cel mai vechi lăcaş bisericesc din oraş, unde se află şi sfânta icoană a Maicii Domnului făcătoare de minuni, de la care în toată vremea a dobândit mulţime de pătimaşi tămăduiri şi ajutoare în diferite neputinţe.".

La 27 mai 1858, se va pune „piatra de temelie", iar, la 26 octombrie 1862, biserica va fi sfinţită. Noua biserică se va degrada, peste numai două decenii, în 1887, impunându-se efectuarea unor lucrări de consolidare, concomitent cu extinderea spaţiului cultic printr-un pridvor deschis pe latura vestică, operaţiuni realizate prin preocuparea parohului Ioan Petculescu.

Modificarea structurală a bisericii, concepută pe baza proiectului arhitectului Lucian din Iaşi, va fi întreprinsă de către preotul Gheorghe Popescu-Broşteni în perioada anilor 1930–1933, când se va reface integral turla Pantocratorului şi vor fi edificate turlele gemene octogonale care surmontează pridvorul, în locul unei singure turle, operaţiune implicând refacerea integrală a părţii vestice a pronaosului (actualmente, supralărgit în exterior, incluzând vestibulul cu nişe laterale); de asemenea, va fi înlocuit mobilierul de cult şi se vor monta, la ferestre, nouă vitralii executate în ateliere specializate din Viena.

Pictura realizată de către Ilie zugravul, în anii 1875–1877, potrivit mărturiei pictorului Costin Petrescu, fiul renumitului zugrav din Piteşti, se va degrada considerabil în timp.

Pictura murală actuală în ulei a fost concepută în stil neobizantin de către artistul plastic Gheorghe Belizarie, enoriaş al parohiei, a cărui semnătură apare în zona inferioară a tabloului iconografic reprezentând pe «Sf. Gheorghe». În realizarea frizelor decorative, la inscripţiile de pe cupole, precum şi la conturarea aureolelor sfinţilor, a fost folosită foiţă de aur.

Pictura murală se va degrada, prin depunerea de gudroane, datorită utilizării unor lumânări de calitate inferioară, impunându-se „spălarea" ei, operaţiune efectuată în anul 1969, de pictorul Theodor Petrescu din Tutana-Argeş. În acţiunea continuă de conservare a monumentului, neobositul paroh Dumitru Popa, împreună cu preotul Pantelimon Musceleanu, s-au preocupat de racordarea la conducta de gaze pentru încălzirea bisericii, introducerea apei curente, consolidarea zidului nordic al incintei, procurarea unor obiecte de cult, printre care sfeşnice turnate din bronz la Mănăstirea Plumbuita din Bucureşti. Pictura murală a fost restaurată în 1987–1988, de către pictorul Vasile Ivănescu din Curtea de Argeş. Ulterior, pe baza proiectului arhitectului Alexandru Mulţescu de la Institutul de proiectări Argeş, s-au consolidat turlele gemene care surmontează pridvorul, întrucât se fisuraseră în cursul seismelor din 1977 şi 1986, precum şi spaţiul afectat dintre pronaos şi pridvorul supraextins.

Biserica prezintă o arhitectură neoromânească bizantină, un amplu decor arhitectural constituit din profile şi muluri la parament. Pardoseala pridvorului este realizată din marmură albă de Ruschiţa.

Lespedea depistată în cursul reparaţiilor de la sfârşitul secolului al XIX-lea inscripţionată „leat 1540" – considerat anul construirii primului edificiu religios în perimetrul actualei biserici, a fost fixată în pridvor.

Biserica «Maica Precista» a fost vizitată de către marele enciclopedist român Bogdan Petriceicu-Hasdeu şi de istoricul Grigore Tocilescu, care nu au lăsat, însă, consemnări importante vizând istoria acestui edificiu religios. În patrimoniul bisericii, se

atestă documentar existenţa unui clopot cu un text inscripţionat transcris de Grigore Tocilescu: „Acestú clopot s-au prefăcutú la Biserică / în Co<a>stă, hramú Ovedenie <Bogodiţe>, cu / osteneala dum<nealui>, în Piteşti; se dete / <de> Costandin Matei Bulegi, la lea<t 1>768. Simionu B<ulegi?> fii<u>lul d<u>mn<ealui>". Reputatul istoric înregistra, de asemenea, un clopot datat: „1816".

Icoana «Maica Domnului cu Pruncul» [120x80 cm] din patrimoniul bisericii a suscitat un interes deosebit, întrucât, în jurul acesteia, s-a ţesut o legendă perpetuată prin generaţii succesive de credincioşi, atribuindu-i-se calităţi taumaturgice, fapt determinant pentru enoriaşi de a o ascunde în viile din proprietatea parohiei, în cursul perioadelor de instabilitate politică. Vechimea icoanei este incertă. Cu certitudine, însă, în anul 1869, fusese îmbrăcată din nou într-o riza din metal comun de către argintarul Ştefan, potrivit inscripţiei gravate în partea inferioară: „Făcută din nou de Fotache Tomescu, anul 1869, iunie 10, lucrată de Ştefan argintarul.". O refacere a îmbrăcămintei metalice reprezintă dovada concludentă a vechimii icoanei împărăteşti. Probabil, în acelaşi atelier al lui Ştefan argintarul a fost supracopertată cu metal alb, în 1869, o Evanghelie veche, prima copertă fiind ilustrată cu scena «Învierii Domnului», iar, la colţuri, cu cei patru evanghelişti. Potirul de argint având gravate motive decorative vegetale (struguri stilizaţi) este inscripţionat prin incizie, pe suport: „Mihalachi Uescu, Frosina Ueasca, cu tot neamu; 1805. Sult(a)na, Ana.". Un clopoţel prezintă, de asemenea, inscripţia: „Dimitrie şi Maria Nicolau. 1874.".

În muzeul parohial, sunt expuse, printre altele, fragmente dintr-un iconostas vechi, precum şi două icoane de lemn, reprezentând pe «Iisus Hristos» şi «Maica Domnului cu Pruncul», pictate de Ilie Petrescu zugravul, care au fost donate de „Costică şi Vasile Voiculescu", în anul 1870.

În fondul bibliofil, se tezaurizează: «Mineie» [Buda, 1804-1805], «Ceaslov» [1806], «Slujba pomenirii Sf. Nifon» [Sibiu, 1806], «Octoih» [Sibiu, 1811], «Utrenier» [Bucureşti, 1827], precum şi o «Evanghelie» [Buzău, 1837], cu menţiunea cântăreţului pensionar Ilie Predescu, originar din Păduroiu-Argeş, stabilit în Albeşti-

Dobrogea, care o dona, la 20 aprilie 1861, Bisericii «Maica Precista». Pe ultima filă a «Evangheliei» apărute la Bucureşti, în 1865, preotul iconom stavrofor Radu Budescu consemna: „27 mai 1917, fiind ţara ocupată de germani şi austrieci, ni s-a luat clopotul cel mare al bisericii.”.

Fondul arhivistic al Bisericii «Maica Precista» conţine acte privind deţinerea de către parohie a unor proprietăţi funciare: actul de donaţie al jupânesei Păuna, soţia logofătului Duminică, care donează împreună cu nepoţii săi, în 1731, „moşia Şuica Bisericii Grecilor şi Bisericii din Coastă”; actul din anul 1826, prin care Joiţa Ungureanu dăruia locul din faţa bisericii cu întindere până în drum, precum şi lotul din casa Stancei Lăzăroaia şi până la Vasile Cizmaru; testamentul Uţei Tănăsescu din 1873, aceasta donând bisericii, după moartea surorii ei, Tita Sofronie, casele de pe strada Sculpturii din Piteşti. Din fondul arhivistic al parohiei, a fost preluat, în anul 1891, de către Academia Română, hrisovul emis de cancelaria domnească a lui Matei Basarab la 6 iunie 1639, prin care se confirmau unele proprietăţi Bisericii Greci din Piteşti.

Parohia «Maica Precista» era constituită, în anul 1940, conform «Anuarului Eparhiei Argeş», din 314 de familii cu 1064 suflete. Personalul oficiant al bisericii se compunea din: preotul paroh Gheorghe Popescu-Broşteni, iconom stavrofor, licenţiat în Teologie, medaliat cu „Coroana României” în gradul de cavaler şi cântăreţii: Alexandru Mitu şi Constantin Bădescu.

În anul 1975, potrivit «Monografiei Eparhiei Rîmnicului şi Argeşului», personalul bisericii parohiale se compunea din: preotul paroh iconom stavrofor Dumitru Popa, născut la 5 august 1906, preot [1934], încadrat la această parohie [1968], fost protoiereu şi preşedinte al Consistoriului eparhial; preotul Pantelimon Musceleanu, născut la 14 octombrie 1921, preot [1945], încadrat la această parohie [1975].

Bibliografie selectivă

Administraţiunea Cassei Bisericii, Anuar 1909, Bucureşti, 1909; *** – Anuarul Eparhiei Argeşului, Piteşti, 1940; Bălan Constantin – Inscripţii medievale şi din epoca modernă a României. Judeţul istoric Argeş (sec. XIV-1848), Bucureşti, 1994; Bobancu Tatiana – Album religios. Bisericile din oraşul Piteşti cu un mic istoric, Piteşti, 1933; *** – Eparhia Rîmnicului şi Argeşului, monografie, Rîmnicu Vîlcea, 1976; Greceanu Eugenia – Ansamblul urban medieval Piteşti, Bucureşti, 1982; Ionaşcu Ion – Catagrafia eparhiei Argeş la 1824, Bucureşti, 1942; Iorga Nicolae – Istoria bisericii şi a vieţii religioase a românilor, Bucureşti, 1929, I; Mavrodin Teodor – Episcopia Argeşului. 1793-1949, Piteşti, 2005; Popa Dumitru – Biserica Maica Precista din Piteşti, (manuscris), Piteşti, 1977; Stoicescu Nicolae – Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România. I – Ţara Românească (Muntenia, Oltenia şi Dobrogea), vol. 2: M-Z, (Craiova), 1970; Tocilescu Grigore – Raporturi asupra cîtorva mănăstiri, schituri şi biserici din ţară, Bucureşti, 1887.

IMAGINI

BISERICA «MAICA PRECISTA» PITEȘTI

DE ACELAŞI AUTOR:

au apărut:

- **Confesiuni literare**, Bucureşti, 2003• 252 p.
- **Destine literare**, Piteşti, 1999• 226 p.
- **Evocări literare**, Piteşti, 2014• 328 p.
- **Solilocvii. Reflecţii lapidare**, Piteşti, 2004• 106 p.
- **Stanţe din circumstanţe. Epigrame**, Piteşti, 2005• 108 p.
- **Rezistenţa armată anticomunistă de pe versanţii sudici ai Munţilor Făgăraş**, Piteşti, 2006• 264 p.
- **Epopeea Rezistenţei anticomuniste din Poenărei**, Piteşti, 2009• 152 p.
- **Argeşul monumental. Enciclopedie patrimonială**, Piteşti, 2011• 560 p.
- **Argeş. Dicţionar etnocultural**, Piteşti, 2006• 318 p.
- **Monumente memoriale din Argeş.Cruci de piatră**, Piteşti, 1999• 328 p.
- **Ceramica din Argeş-Muscel**, Piteşti, 2001• 230 p.
- **Civilizaţia pietrei areal etnocultural Argeş-Muscel**, Piteşti, 2008• 272 p.
- **Corbi-Muscel. Monografie etnoculturală**, Piteşti, 2006• 176 p.
- **Poenărei-Muscel. Monografie etnoculturală**, Piteşti, 2008• 320 p.
- **Câmpulung-Muscel. Ansamblul medieval-modern**, Piteşti, 2013• 320 p.
- **Curtea de Argeş. Ansamblul medieval-modern**, Piteşti, 2013• 208 p.
- **Piteşti. Ansamblul medieval-modern**, Piteşti, 2013• 280 p.
- **Argeşul artistic**, Piteşti, 2014• 320 p.
- **Portrete-pirogravură-panseuri**, Piteşti, 2014• 180 p.

în colaborare:

- **Glosar arealul etnocultural Argeş-Muscel**, Piteşti, 2013.
- **Argeş. Ghid turistic al judeţului**, Bucureşti, 1978.
- **Argeş. Cartea eroilor**, Piteşti, 1984 – redactor.
- **Mioveni. Paşi În timp**, Piteşti, 2007.
- **Stâlpeni-Argeş-România. Carte de identitate europeană**, Piteşti, 2009.

